

חרבינה חרמונית ר"ש קוצני הפורח בחרמון (אוגוסט 2023)

ערגה אלוני אבי שמידע

תקציר: **חרבינה חרמונית** היא עשב רב-שנתי המתחדש בכל שנה (המיקרפטופיט) אשר גדל בחרמון. העלים גדולים, נישאים על פטוטרת שבסיסה עוטף את חלקו של הגבעול. הטרף מחולק למספר אונות שפתו משוננת נושאת קוצים דוקרנים. הגבעולים גבוהים 70-80 ס"מ, בראשם ולאורך חלקו העליון של הגבעול מתפצלים גבעולי משנה נושאים קרנות שבראשן סוככים. בבסיס כל סוכך מעטפת חפים מוארכים דוקרנים. הפרחים דו-מיניים, סגולים מסודרים בצפיפות. בעלי 5 עלי גביע, 5 עלי כותרת, 5 אבקנים סגולים ארוכים מהכותרת ושחלה עילית נושאת שני עמודי עלי קצרים. הפרי דו-זרעון.

=====

חרבינה חרמונית *Eryngium billardieri* הגדלה בחרמון, היא עשב רב-שנתי קוצני (המיקרפטופיט) ממשפחת הסוככיים. לאחר פריחה והפצת זרעים שנוצרו בעונה הקודמת, הצמח מתייבש ובקרקע נותר שורש בעל ניצנים המתעוררים לאחר הפשרת השלג (סוף אפריל תחילת מאי). הניצנים התת קרקעיים מפתחים עלים וגבעולים נושאי פרחים בגובה 70-80 ס"מ. כאשר ברום החרמון בחודש יוני, הגל העיקרי של הפריחה מתמעט, מזדקרים לגובה גבעולים מכילים וסביב התפרחות המרהיבות נשמע זמזומם של חרקים מעופפים (שמידע לבנה פרגסון 1977).

דור ראשון של עלים שמתפתחים הם נוקשים בשרניים שרועים לרוב על הקרקע, מפוצלים לאונות צרות קוצניות בשפתן. העלים בצמח שהתחדש, לו פטוטרת ארוכות רחבות בסיסן חובקות חלקית את הגבעול. הטרף לרוב לא שרוע על הקרקע, גזור מנוצה שלוש פעמים. אונותיו רחבות נוקשות וקוצניות בשפתם (פינברון-דותן דנין 1991). מעט עלים פשוטים שעל הגבעול, קטנים מסורגים בעלי פטוטרת קצרה. בראש הגבעול ובחלקו הגבוה, מתפתחים ענפי משנה וקנים הנושאים בראשם תפרחות. בבסיסם מסודרים בדור, חפים צרים שוני אורך וקוצניים.

חרבינה חרמונית *Eryngium billardieri* F. Delaroch מימין: הצמח בשנתו הראשונה מייצר דור עלים פרושים על הקרקע ושורש עמוק. צילם אורי פרגמן ספיר. במרכז: הצמח מפתח גבעולים גבוהים נושאי תפרחות רבות, העלים גדולים דוקרניים צילם ליאור אלמגור. משמאל: צמח נושא תפרחות על גבעוליו עלים פשוטים דלילים או חסרים. צילם צ. אבני "צמח השדה" ©.

הצמח בולט בגובהו ובצבע תפרחותיו הנישאות מעל שאר הצמחים הגדלים בסביבתו, שהיא בחגורה הכר-קוצית (טרגקנתית) שם רוב הצמחים נמוכים דמויי כרים. ה**חרבינה** מייצרת תפרחות צפופות שהן סוככים נישאים על קרנות. ראש הגבעול מסתעף ל-5-7 ענפי משנה. כל אחד נושא מספר סוככים 6-10 מוגנים בחפים דוקרניים. בסוכך כ-40 פרחים כל פרח נישא על עוקץ באורך של 1-1.5 ס"מ.

חרבינה חרמונית *Eryngium billardieri* F. Delaroch גבעולים נושא תפרחות: מימין קצה הגבעות מתפצל ל5 ענפי משנה, בבסיסו עלים פשוטים מוארכים ודוקרניים. כל גבעול משני מייצר קרנות בראשן תפרחות. משמאל הצמח בשלמותו. צילם ליאור אלמגור ©

הפרחים דו-מיניים קטנים צבעם סגול מרשים. לפרח 5 אונות גביע קצרות, 5 עלי כותרת שווי אורך, אבקנים 5 בעלי זירים דקים ארוכים וזקופים, בראשם מאבק מוארך. האבקנים נישאים לגובה ובולטים מעל הכותרת. השחלה תחתית בת 1-2 מגורות חד זרעיות. בראש השחלה גופיף שטוח חרוטי מחולק לשניים הקרוי כנית, ממנה עולים שני עמודי עלי קצרים. הפרי דו-זרעון. כל זרעון מהווה פרודה חד-זרעית. האבקת הפרחים נעשית ע"י חרקים כמו דבורים וחרקים אחרים. חרק שבא לחפש צוף מתכסה באבקה כחלחלה ומעביר אותה לפרחים אחרים מה שמכונה האבקת שכנים.

חרבינה חרמונית *Eryngium billardieri* F. Delaroch, מימין ובאמצע: קבוצת סוככים נישאים על קרנות הסוכך. כל סוכך מוגן ב-10 חפי מעטפת ארוכים ודוקרניים. צילמו: מימין אורי פרגמן ספיר, באמצע ליאור אלמגור. משמאל: סוכך בהגדלה, מכל פרח בוגר בולטים האבקנים הגבוהים מהכותרת. צילמה ערגה אלוני ©

חרבינה חרמונית נפוצה באזור האירנו-טורני (האזור הערבותי של אסיה), על פני שטחים נרחבים. היא גדלה במורדות ההרים הסלעיים מרום 1500 מטר ועד לרום 3800 מטר. בחרמון נפוצה במפנים צפוניים תלולים ברום 1650-1800 מטר (מרכבל תחתון ועד מחצית הדרך לרכבל העליון). מעל לרום זה אפשר למוצאה בכתמים על מטליות קרקע, במקומות המכוסים בחורף בשלג עמוק. **חרבינה חרמונית** היא מין ויקרי של **חרבינה חופית**. בחרמון בחגורת היער ההררי ברום 1200-1600 מטר, הצמח מוחלף במין **חרבינה מגובבת** אשר שולטת בצפיפות במדרונות הפונים דרומה, ובולטת בקיץ בצבעה הירוק.

ספרות

Eryngium billardieri F. Delaroch **חרבינה חרמונית**

פינברון-דותן נ דנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל, כנה ירושלים

שמידע א לבנה מ פרגסון ו 1977 בין שלגי חרמון משרד הבטחון רשות שמורות הטבע

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: אלוני ע. ושמידע אבי, **חרבינה חרמונית** ר"ש קוצני הפורח בחרמון (אוגוסט 2023)

https://www.kalanit.org.il/monthly_blooms/malva_sylvestris_04_2023/

פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 8.

=====

[חרחיבנה חרמונית ר"ש קוצני הפורח בחרמון \(אוגוסט 2023\)](#)